

STICHTING DIALOOG

Nederland-Japan-Indonesië

Jaarverslag 2020

Bestuur

Yukari Tangena
Janneke Roos
Ton van Zeeland
Rob Sipkens

voorzitter
vicevoorzitter
secretaris
penningmeester

Ereleden

Takamitsu Muraoka
Keiko Muraoka

Adviseurs

Ton Stephan
Bill Thomson
Andre Schram
Edu Dumasy
Joan Snellen van Vollenhoven

Luikerweg 25 B, 5554 NA Valkenswaard

Email: info@dialoognji.org

Website: <https://www.dialoognji.org>

Facebook: <https://www.facebook.com/StichtingDialoogNJI/>

KvK 64812006

Bankrekening NL73 SNSB 0927 6534 94

RSIN 855863122

ANBI status

Inhoud

1. Inleiding
2. Bestuur
3. Communicatie
4. Projecten
 - 4.1. Dialoog conferentie 7 en 8 november 2021
 - 4.2. Educatieve activiteiten
 - 4.3. Herdenking Fukuoka-2 kamp te Nagasaki
5. Diverse activiteiten
6. Financieel verslag

Bijlagen:

Financieel verslag 2020

1. Inleiding

De Stichting Dialoog Nederland Japan Indonesië (Dialoog NJI) is een vrijwilligersorganisatie die sinds het jaar 2000, conferenties en educatieve activiteiten organiseert rond de relatie Nederland-Japan-Indonesië, de Tweede Wereldoorlog en de nasleep daarvan. Dit met het oogmerk bij te dragen aan een vredige toekomst gebaseerd op samenwerking, erkenning, begrip en eventuele verzoening tussen de burgers van deze drie landen met als belangrijkste instrument de dialoog-gesprekken en andere niet-polariserende activiteiten. Sinds 2015 staat Dialoog NJI geregistreerd als Stichting.

2020 is van speciale betekenis voor ons, niet alleen markeert het 75 jaar vrede, maar is het ook een jubileumjaar voor onze dialoog conferenties.

De dialoog bijeenkomsten bieden een platform aan deelnemers van verschillende leeftijden en achtergronden uit Nederland, Japan en Indonesië. Wat hen bindt is, dat ze op enigerlei wijze betrokken waren bij de Tweede Wereldoorlog WO2 in Azië en de nasleep daarvan. Hetzij als slachtoffer, dader, nakomeling, wetenschapper of geïnteresseerde in de gezamenlijke geschiedenis. Een *tria-look* benadering, om mensen van de drie landen erbij te betrekken is essentieel omdat het onoverkomelijk en evident met de gedeelde geschiedenis te maken heeft.

Het verleden blijkt nog steeds zowel op individueel, als op gemeenschaps- en interstatelijk niveau voor verdeeldheid te zorgen. De conferenties (waarin naast het Nederlandse, ook het Japanse en Indonesische perspectief belicht wordt) illustreren een voortschrijdend inzicht in het verschil in naoorlogse opbouw van een natie en hoe het daardoor ontstane nationale narratief nog steeds een rol speelt in het proces van weten, verwerken, of zelfs overwinnen van trauma op persoonlijk, collectief en maatschappelijk niveau. Daarbij accepteert men ook dat de ‘uitkomsten’ van de dialoog kunnen verschillen per individu, bevolkingsgroep, land en generatie. Er is geen “enige waarheid” maar wel veel beleving en waar mogelijk begrip of op z’n minst acceptatie.

Het delen van vaak botsende interpretaties van feiten en herinneringen met voormalige vijanden biedt een opening voor erkenning en wellicht verzoening. Tevens beogen deze dialoog bijeenkomsten bij te dragen aan het genereren van publicaties en educatief materiaal die op hun beurt iets toevoegen aan het vergroten van kennis in alle leeftijdsgroepen (in alle drie landen) over deze periode. Hierdoor wordt het materiaal ingezet voor verschillende doelen en ook op die wijze bewaard.

Sinds 2014 vinden er ook in Japan dergelijke dialoog conferenties plaats. In de loop van de jaren zijn onze activiteiten steeds meer aangepast aan de actualiteit en meer recentelijk onderzoeken wij openingen om een vruchtbare en duurzame dialoog in Indonesië aan te gaan.

Hoewel in 2020, de opgelegde restricties ten gevolge van Covid-19 ook ons parten speelde, waardoor een fysieke conferentie zoals gepland niet mogelijk bleek, ontplooidde de Stichting

toch gerichte activiteiten om bruggen te bouwen tussen burgers en instituties in Nederland, Japan en Indonesië door middel van een digitale dialoog conferentie op 7 en 8 november 2020. Tevens vonden er ook dit jaar weer educatieve en dialoog activiteiten plaats in Japan.

In 2020 ontving de Stichting een genereuze subsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, waarvoor wij het ministerie zeer erkentelijk zijn. De jaarrekening maakt melding van dit aanzienlijke bedrag aan inkomsten over 2020.

In 2020 zou een grote groep Nederlandse (en Australische) nakomelingen van krijgsgevangenen van het kamp Fukuoka-2 in Nagasaki de bevrijding van de krijgsgevangenen 75 jaar geleden herdenken. Deze herdenking kon geen doorgang vinden en is uitgesteld tot een later tijdstip; de beoogde vertrekmaand is op dit moment september 2021.

De Stichting is voor onderhoud en voor de plaatsing van berichten afhankelijk van de steun door een externe partij. De kosten hiervoor en andere kosten m.b.t. publicitaire en communicatieve activiteiten vinden hun weerslag in de post 'Communicatie' in de jaarrekening.

De uitgaven m.b.t. evenementen zoals gereflecteerd in de jaarrekening, betreffen voor een belangrijk deel de kosten voor de 'digitale' conferentie en de teruggave van de in 2019 gepleegde bijdragen van deelnemers voor de uitgestelde herdenking in Nagasaki.

2. Bestuur

De Stichting Dialoog wordt gevormd door een creatieve groep mensen die collegiaal en zonder hiërarchie met elkaar omgaat en waar sfeer, attitude, intrinsieke motivatie en respect voor de kernwaarden van belang zijn.

In januari 2020 traden secretaris en bestuurslid communicatie terug en werd het bestuur versterkt door een nieuwe secretaris (voormalig diplomaat op de Nederlandse ambassade in Japan en Indonesië). Het bestuur vergaderde eens per maand digitaal. Daarnaast vonden er overleggen plaats met anderen ter voorbereiding van de conferentie en oriënterende gesprekken met voor ons relevante organisaties en deskundigen in het kader van een subsidieaanvraag naar het Mondriaan Fonds.

De in 2019 bijgesteld strategie en missie sloten aan bij de actualiteit van 2020, evenals het resulterende beleidsplan voor de periode 2019-2022.

De inzet op vrijwillige basis van het bestuur behelst 20 uur per week voor het hele bestuur. De inzet van de vrijwilligers op jaarbasis hangt af van hun betrokkenheid bij een of meerdere activiteiten. Dit varieert van 4 tot 20 uur per week.

Het bestuur wordt ondersteund door vrijwilligers (waaronder onze zeer competente gespreksleiders voor de digitale dialoog sessies op 8 november) en onze adviseurs met

jarenlange expertise en ervaring op voor ons relevante terreinen in Nederland en in de landen waar wij werkzaam zijn.

Tevens is het vermeldingswaardig dat dit jaar naar alle tevredenheid is samengewerkt met de universiteit Airlangga in Surabaya, ARQ Kennis Centrum en de Nederlandse Ambassade in Tokio.

3. Communicatie

Berichtgeving over alle activiteiten ging via Facebook (<https://www.facebook.com/StichtingDialogoNJI/>) en de website <https://www.dialogoynji.org>.

De in 2019 aangetrokken hosting partner continueerde het onderhoud van de website in 2020. Aankondigingen van de conferentie en verslagen werden bijgehouden. Verslag van de activiteiten werd ook via dit medium verspreid.

De op **YouTube** vastgelegde dialoogconferentie op 7 november is integraal te bekijken via een link op de website. Persberichten en interviews verschenen ook in lokale media. Via **NHK-International**, prominente Japanse televisiezender, werd de dialoogconferentie in november 2020, internationaal en in Japan uitgezonden.

4. Projecten

4.1 *Dialoog conferentie (7 en 8 november 2020)*

Deze 22ste conferentie stond in het teken van voorgenomen activiteiten in samenwerking met Indonesische partners en was de eerste stap in een driejarig project dat bestaat uit een conferentie in Nederland in 2020, een conferentie in Indonesië in 2021 en een symposium in Nederland in 2022. Samenwerking met ARQ Kennis Centrum en onderzoekers in het dekolonisatie onderzoek over de periode 1945-1950 en Indonesische universiteiten biedt een unieke kans om een diepgaande dialoog met Indonesië in gang te zetten en de geschiedenis een plaats te geven zonder polariserend of oordelend te werk te gaan. Verhalen van gewone mensen moeten verteld en gehoord blijven. Vooral van diegenen die de oorlog aan den lijve hebben ondervonden. Zo'n dialoog bestaat al in Japan sinds 2014.

Wetenschappers aan de geschiedenis faculteit van Airlangga universiteit in Surabaya waren ook betrokken bij het ontwikkelen van de subsidie aanvraag bij het Mondriaan Fonds.

De doelstelling van het driejarig project is: (i) het verkrijgen van wederzijds begrip en erkenning van een gedeelde geschiedenis van WO2 in Zuidoost Azië door middel van dialoog tussen de verschillende generaties en inwoners van Indonesië en Nederland (ii) het vastleggen van een genuanceerde herinnering en geschiedenis van WO2 voor latere generaties.

De uitzonderlijke situatie rond het coronavirus en de daarmee samenhangende maatregelen van de overheid noopte ons tot ingrijpende aanpassingen, waarbij we uiteindelijk besloten de hele conferentie online te doen via een daartoe ingericht YouTube kanaal en het programma over twee dagen te spreiden. Dit gaf ons tevens meer ruimte om het lezingen onderdeel op *dag 1* af te sluiten met een ronde tafel, waarbij de inleiders in gesprek gingen en waaraan ook de directeur van ARQ Kennis Centrum en onze Indonesische counterparts van de universiteit van Airlangga in Surabaya deel konden nemen. Dit werd gemodereerd door Wim Manuhutu, historicus en goed ingevoerd in het thema van de conferentie. Het programma van dag 1 is terug te zien op

<https://www.youtube.com/channel/UCREr7PkuMeilQBZYRarrhAw>

Deelname door onze partners in Indonesië en Japan aan de tafelconferentie werd op afstand mogelijk gemaakt door middel van Zoom.

Het organiseren was een grote uitdaging met een bemoedigend resultaat. Dankzij professioneel ingeroepen hulp is het mogelijk gebleken op deze wijze te confereren maar gezegd moet worden dat het zo belangrijke aspect van elkaar ontmoeten en spontaan kunnen converseren niet werd gemist. We mogen hopen dat dit in de nabije toekomst weer mogelijk zal zijn. Daarnaast zullen we de digitale mogelijkheden zoveel mogelijk blijven gebruiken want het leverde wel nieuwe mogelijkheden voor ons op.

De centrale vraag van deze conferentie was hoe de dialoog met Indonesië aan te vangen, hoe recht te doen aan de complexiteit in een dialoog tussen mensen met zulke verschillende achtergronden, ooggetuigen van afschuwelijke gebeurtenissen, en mensen die de geschiedenis uit de tweede of derde hand vernamen in verschillende landen, de een de kolonisator, de ander de gekoloniseerde. Welke “taal” en toon gebruiken we, is het überhaupt mogelijk een gemeenschappelijke taal te vinden en te navigeren in gepolariseerde discourses op verschillende niveaus, in verschillende periodes en verschillende culturen? Welke woorden zijn “politically correct”, woorden als revolutie, dekolonisatie en vanuit welk perspectief? Hoe beginnen we werkelijk naar elkaar te luisteren en hoe kunnen we elkaar echt begrijpen?

Behalve lezingen, werden twee afzonderlijke dialogen georganiseerd door ervaren gespreksleiders. Ook dit werd online georganiseerd (via Zoom), hetgeen de nodige flexibiliteit en creativiteit vergde. Het mooie van deze online bijeenkomsten was dat men wederom vanuit Japan en Indonesië deel kon nemen, wat inderdaad recht deed aan onze missie van het organiseren van een tria-loog. Wat dat betreft was het een unieke conferentie waar nieuwe wegen werden ingeslagen.

Uit privacy overwegingen werden de dialoog sessies niet digitaal vast gelegd. De samenvatting van deze dag is wel te zien op

<https://www.youtube.com/channel/UCREr7PkuMeilQBZYRarrhAw>

Het programma op dag 1 bestond uit wetenschappelijke inleidingen en persoonlijke verhalen. Tevens was er plaats voor terugkoppeling van onze ervaringen met dialoog in Japan en de lessen die daaruit getrokken kunnen worden.

Professor Fridus Steijlen, hoogleraar aan de faculteit Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit en als senior onderzoeker bij het KITLV betrokken bij het “dekolonisatie onderzoek”, beet de spits af door in ruimere zin zijn licht te laten schijnen over deze complexe geschiedenis. Het was een interessante historische aftrap, mede gezien het grote aandeel van Indonesische jongeren in de bersiap.

Zijn presentatie werd gevolgd door inleidingen van twee historici, *Ody Dwicahayo*, die het verhaal van zijn Indonesische grootvader vertelde en *Ron Habiboe* die het Molukse perspectief inbracht aan de hand van de belevingen van zijn grootvader, hetgeen de complexiteit van de geschiedenis onderstreepte. In het algemeen werden hun lezingen als meest aansprekend ervaren; het leek zelfs op een soort van dialoog en ze sloten zeer goed aan bij onze “traditionele” dialoog conferenties omdat het ging om verhalen die persoonlijke ervaringen en gevoelens beschrijven. Deze twee bijdragen werden, wellicht juist hierom, alom heel goed ontvangen.

Dr. Nicole Immler, verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek, Utrecht, sprak over historisch onrecht, erkenning en de kunst van dialoog. Zij borduurde voort op de reflecties van Fridus Steijlen over het gebruik van taal in de discussie over een gedeeld koloniaal verleden en wat een dialoog zou kunnen toevoegen aan het nationale narratief, zowel in Nederland als in Indonesië. Ook hier is ruimte voor opvolging.

Haar inleiding gaf een breder perspectief op het begrip dialoog. Haar opmerkingen over meerstemmigheid, waren zeer relevant voor ons voorgenomen werk in Indonesië, zeker ook omdat we ons bij Dialoog NJI sterk maken voor story telling. Zoals zij aangaf: multi-focus, dat wil zeggen het verbinden van de stemmen in een dialoog, en inter-, intra generationeel, identiteit is geen gefixeerd beeld.

Het publiek kon via email reageren op de lezingen en antwoord op vragen/opmerkingen werd gemodereerd door Wim Manuhutu.

Het tafelgesprek werd eveneens uitstekend gemodereerd door Wim Manuhutu, die soepel en professioneel de verschillende sprekers in gesprek liet gaan, waaronder onze counterpart in Indonesië en de directeur van ARQ. Ondanks het gemis van de dimensie van “body language” werd het tafelgesprek als geslaagd ervaren en lijkt het inderdaad de potentie te hebben een goede bijdrage te leveren aan de voorbereiding van de Surabaya conferentie. De samenvatting is te zien op het YouTube verslag van de conferentie.

<https://www.youtube.com/channel/UCREr7PkuMeilQBZYRarrhAw>

De evaluatie van bestuur, gespreksleiders en deelnemers aan de dialooggesprekken bevestigde de relevantie van de lezingen en de dialoog voor het thema van de dag. Ook de opbouw van het programma werd als relevant en adequaat ervaren in het behalen van de doelstelling.

Dag 2: De twee dialoog sessies droegen zeker bij aan het realiseren van het thema van de conferentie, ook al was de impact beperkt door het geringe aantal deelnemers. Hoewel 19 personen zich hadden aangemeld, bleken het er slechts 15 te zijn in totaal.

Hoewel de aanpak van te voren door de gespreksleiders was afgestemd, liep de uitvoering in de twee dialoog groepen zeer uiteen. In *groep 1* (met voornamelijk Nederlandse deelnemers) bleek dat met een goede voorbereiding en op elkaar ingespeelde gespreksleiders met ervaring in het begeleiden van een virtuele dialoog, het wel degelijk mogelijk was om naar tevredenheid met elkaar zo'n avontuur aan te gaan. Er werd opgemerkt dat de thuissituatie wellicht zelfs kan bijdragen aan de *sfeer, veiligheid, comfort en intimiteit*.

In deze groep werd opgemerkt dat *authenticiteit* een essentieel aspect is van een wezenlijke dialoog. Wanneer iemand zich veilig voelt om echte gevoelens te uiten, kan deze ruimte wezenlijke verbinding en dialoog tussen personen tot stand brengen, doordat zij zich op dezelfde golflengte bevinden.

In Indonesië werkt het wellicht beter om een proces op gang te brengen waarbij we van het meer *algemene naar het persoonlijke* moeten gaan. Hierbij ervan uitgaande dat het verwoorden van een persoonlijke beleving in Indonesië niet zo gemakkelijk zal gebeuren en een andere benadering nodig is om mensen zich comfortabel te laten voelen. Ook een zekere vorm van groepsgevoel kan een rol spelen.

En uiteraard is het van groot belang welke "*taal*" we gebruiken. Zo zullen zij bv aan de periode 42-45 refereren als Japanse onderdrukking, terwijl wij over oorlog spreken. Ook hier was de sessie toch heel nuttig, want er werd veel uitgewisseld.

De essentie en de karakteristieken van een wezenlijke dialoog kwamen eveneens aan de orde. Dialoog kan tussen personen zijn, maar een individu kan ook met zichzelf in dialoog gaan, zoals in de inleiding van Nicole werd belicht. Ieder individu brengt een eigen achtergrond mee; cultureel, sociaal, politiek en religie, die hem of haar leidt tot een bepaald perspectief. Ook bepalend voor een specifiek idee is hoever de persoon is in z'n eigen levenstraject op het moment van dialoog. Dialoog kan daarom gezien worden als een *proces*, zowel op collectief niveau als op individueel niveau met voortdurende interactie van rijke dynamiek en de vele perspectieven.

Uit de plenaire besprekingen van de resultaten van de twee groepen (wederom gemodereerd door Wim Manuhutu) groeide het besef dat in Indonesië het begrip dialoog en de manier waarop dit wordt ingevuld totaal anders zal/kan zijn vanwege de totaal andere cultuur. Om de verschillende percepties van een zinvolle dialoog te doorgronden en te besluiten welke discoursen we meenemen, zullen we voor een *stap voor stap benadering* moeten opteren. Hierbij is het ook van belang onze eigen (voor)oordelen te achterhalen en overkomen, om de culturele verschillen en nieuwe gevoeligheden (al dan niet politiek ingegeven) scherp in het vizier te krijgen.

Conclusie en lessons learned

Mooi resultaat van deze conferentie was de succesvolle (digitale) deelname vanuit Indonesië aan deze conferentie. Hiermee werd een belangrijke stap gezet richting een toekomstige vruchtbare dialoog met Indonesische partners.

Het intergenerationele aspect is eveneens essentieel. Het bieden van de gelegenheid te luisteren naar persoonlijke getuigenissen en verhalen, hetzij gesproken, hetzij op schrift, kan

een krachtige brug tussen generaties slaan. Op deze wijze kunnen de volgende generaties de geschiedenis beter begrijpen.

We zullen in de voorbereiding heel goed gaan bestuderen en vooral beluisteren hoe Universitas Airlangga de dialooggesprekken 2021 denkt vorm te geven. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om hen enige dialoogmethode op te dringen, maar om een methode te ontwikkelen die primair gericht is op verbinding leggen. Een door Surabaya voorbereide try-out via zoom zou daar inzicht in kunnen geven. Wellicht een overweging om duo gespreksleiders te hebben, een Indonesische en een Nederlandse.

Ook zullen we zorgvuldig moeten overwegen hoe verschillende generaties, genders en sociale achtergronden vertegenwoordigd kunnen zijn en welke terminologie gehanteerd gaat worden bv door die in een glossarium bijeen te brengen. Werk genoeg voor de toekomst derhalve.

Tijdens verkennende gesprekken met vertegenwoordigers van de universiteiten van Malang, Yogyakarta en Surabaya bleek interesse en behoefte om meer over de dialoog methode te leren.

Van belang is ook om in Indonesië aansluiting te vinden bij groepen, of organisaties te bereiken die op het gebied van “dialoog” reeds actief zijn en mede van hun te leren wat een passende (culturele) manier is om tot een dialoog te komen.

Ook moeten we nadenken hoe de uitkomsten van deze conferentie ons kunnen helpen om in gesprek te raken met jongeren en zo ons publiek uit te breiden; hierbij zouden we onze dialoog benadering breder in moeten gaan zetten. In vervolg op de 22^e dialoog conferentie, zullen we bij voorbeeld een jongeren-dialoog in Nederland met deelname vanuit Indonesië en Japan kunnen organiseren. Ook hieruit zouden wij nuttige aanbevelingen kunnen genereren voor de conferentie in Indonesië.

4.2 Educatieve activiteiten

Inhoud en aard van het educatief programma

Dialoog NJI biedt educatie aan omtrent de Tweede Wereldoorlog in Azië en de nasleep en gevolgen daarvan. Doel is kennisoverdracht over de veelal onbekende geschiedenis van deze oorlog en de (langdurige) gevolgen voor betrokkenen uit de getroffen landen. Ook aan het belang van dialoog, verzoenen en herdenken wordt intensief aandacht besteed.

De stichting beschouwt het begrip educatie als een overkoepelende term voor vorming en opvoeding, niet alleen binnen maar ook buiten een schoolse omgeving en gericht op een breed maatschappelijk functioneren.

Het huidige educatieve programma omvat het verzorgen van gastlessen aan scholen voor basis- en voortgezet onderwijs in Nederland en Japan, deels ondersteund door een daartoe opgesteld lesboekje¹ in het Nederlands, Engels en in het Japans.

¹ Inzien en download vanaf <https://awsedusource.com/>

Daarnaast worden seminars en lezingen verzorgd in Nederland en in Japan gericht op (jong) volwassenen. Inhoudelijk overlappen deze lezingen en seminars (deels) met hetgeen ook aan jongeren wordt aangeboden, accenten worden aangepast aan de aard en wensen van het gehoor.

Activiteiten in 2020

De Corona-pandemie en de daaruit voortvloeiende maatregelen om de pandemie onder controle te krijgen, hebben zowel in Japan als in Nederland scholen tijdelijk doen sluiten en bijeenkomsten doen opschorten. Een beperkt aantal activiteiten kon gelukkig wel doorgang vinden maar in een aangepaste vorm.

Onderstaand een overzicht van de voorgenomen educatieve activiteiten in 2020 en wat daarvan gerealiseerd kon worden.

i) Educatieve lezingen en seminars

Yukari Tangena-Suzuki en Rob Sipkens verzorgden op 12 en 14 november 2019 gastcolleges in Tokyo resp. Yokohama (Waseda resp. Meiji Gakuen universiteit).

Bij de aanvang van 2020 was een aantal lezingen geagendeerd. De lezing voor 'Probus Amsterdam' (André Schram, 10 september) in Amsterdam

kon doorgang vinden, evenals het seminar voor de 'UL/Studium generale' (AWS², 26 november) in Leiden. De geplande lezing voor de 'Gelre Association' in Apeldoorn (AWS, 12 oktober) kwam te vervallen. Ook de lezing voor de 'Concordia Club' (AWS) op 16 september in Tokio kon geen doorgang vinden.

Daarnaast was er het voornemen schoolbezoeken, gastlessen en seminars te organiseren voor, tijdens en na de Fukuoka-2 ceremonie op 12 september (YTS³ en AWS) in Nagasaki. De ceremonie en de voorgenomen activiteiten in Japan hebben in 2020 geen doorgang kunnen vinden, dit alles is uitgesteld tot in 2021.

² AWS: André Schram

³ YTS: Yukari Tangena-Suzuki

Een zeer positieve opsteker dient in dit verband niet onvermeld te blijven: twee scholen in Nagasaki (de 'Sanwa Junior High School' en de 'Fukahori Junior High school') maken in het onderwijs (Piece Study Class) gebruik van het eerder genoemde lesboekje. Gedeelde kennis omtrent het verleden is de basis voor een succesvolle dialoog met een boodschap van verzoening en vrede!

- ii) *Educatie gerelateerd aan de expositie 'De Bom. 75 jaar na Hiroshima en Nagasaki'⁴ aangeboden in het Sieboldhuis-Japan Museum/Leiden van september 2020 tot maart 2021 (deels virtueel)*

Het aan de tentoonstelling gerelateerde educatieve programma omvatte een gastles in het museum op basis van het bestaande lesboekje en een daarop aansluitende begeleide rondgang over de tentoonstelling. Voorzien was dit voor tien scholen te organiseren, slechts één school kon worden ontvangen (AWS, 8 november), gedurende de rest van de beschikbare periode was het museum vanwege Corona gesloten.

De gastlessen zullen indien mogelijk alsnog in 2021 worden aangeboden, of en op welke wijze de museum-component zal worden geïncorporeerd, zal worden gezien.

- iii) *Onderwijs t.b.v. het basis en middelbaar onderwijs*

Scholen worden in 'gewone' tijden benaderd waarbij gastlessen worden aangeboden. Dit is in 2020 op beperkte schaal gebeurd en heeft ook maar een beperkt vervolg gekregen (zie 2). Docenten gaven aan geen kans te zien gastlessen ingebed te krijgen in het lesprogramma gezien de steeds wisselende en beperkende maatregelen en het moeten inspelen op nieuwe situaties. Of in 2021 in Nederland een volwaardig programma kan worden verzorgd is onduidelijk, hetzelfde geldt voor onderwijs in Japan (zie ook 1).

Vooruitzichten

⁴ <https://www.sieboldhuis.org/tentoonstellingen/de-bom-75-jaar-na-hiroshima-en-nagasaki>

Een aantal voorgenomen activiteiten voor 2021 (en later) zijn onder i), ii) en iii) al aangegeven. Belangrijk en nog niet genoemd zijn (a) een verdere accentlegging op dialoog en verzoening in het bestaande onderwijs (b) een ruimere aandacht voor ook de periode na afloop van de oorlog en (c) het bijwerken en verder actualiseren van de bij het onderwijs behorende website (<https://awsedusource.com>).

De vraag die ook beantwoord dient te worden is in hoeverre afstandsonderwijs en/of virtueel onderwijs vanuit een digitale leeromgeving en/of digitaal-ondersteund onderwijs (blended learning) mede ingezet kan en dient te worden in het educatieve aanbod van de stichting.

4.3 *Herdenking Fukuoka-2 kamp*

In 2020 zou een grote groep Nederlandse (en Australische) nakomelingen van krijgsgevangenen van het kamp Fukuoka-2 in Nagasaki de bevrijding van de krijgsgevangenen 75 jaar geleden herdenken. Vanwege de aanscherping van Corona maatregelen zowel hier als in Japan kon deze herdenking geen doorgang vinden en is uitgesteld tot in beginsel september 2021.

5. **Diverse activiteiten**

In 2020 werd de lijst met potentiële donoren uitgebreid en een gezamenlijke subsidieaanvraag van Dialoog NJI, ARQ en Universitas Airlangga ingediend bij het Mondriaan Fonds.

Naast deze organisaties werden oriënterende gesprekken gevoerd met diverse lerarenopleidingen en de Oorlogsgraven Stichting

De geplande pitch te Apeldoorn in samenwerking met Gelre Association International en een presentatie op de INOG bijeenkomst in mei 2020 kwamen wegens de Corona restricties te vervallen.

Op 14 augustus werd de Indië herdenking te Amstelveen bijgewoond en zijn door Janneke Roos namens NJI bloemen gelegd. Op diezelfde dag mocht Yukari Tangena het woord doen bij de Indië Herdenking te Helmond.

6. **Financieel verslag (zie bijlage)**

Als eerste stap in het 3-jarige project stond de 22^e conferentie in het teken van geplande samenwerking met Indonesische partners. Mooi resultaat was dan ook de succesvolle (digitale) deelname vanuit een universiteit Surabaya aan deze conferentie. Hiermee werd een belangrijke stap gezet richting een toekomstige vruchtbare dialoog met Indonesische partners.

Het komen te vervallen van een aantal geplande activiteiten dan wel het moeten overgaan naar een digitaal evenement heeft op een aantal manieren hun weerslag gevonden in de jaarrekening:

1. de inkomsten m.b.t. evenementen zijn nul vanwege het niet live doorgaan van de conferentie en de herdenking in Nagasaki
2. de uitgaven m.b.t. evenementen betreffen voor een belangrijk deel de kosten voor de digitale conferentie en de teruggave van de in 2019 gepleegde bijdragen van deelnemers voor de uitgestelde herdenking in Nagasaki

Het afgelopen jaar was ook het jaar waarin het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de stichting een subsidie heeft toegekend om haar dialoog activiteiten te kunnen voortzetten. De Stichting is het ministerie daarvoor zeer erkentelijk. De jaarrekening maakt dan ook melding van een aanzienlijk bedrag aan subsidie inkomsten over 2020.

Het bestuur is eveneens de andere donateurs zeer erkentelijk voor de bijdragen die de stichting in 2020 mocht ontvangen. Deze donaties dragen bij aan het mogelijk maken van de activiteiten van de Stichting en waren deels ook bestemd als bijdrage in de kosten voor de organisatie van de hierboven genoemde herdenking in Nagasaki.

De Stichting is voor onderhoud en voor de plaatsing van berichten op de website afhankelijk van de diensten van een externe partij. De kosten hiervoor en andere kosten m.b.t. publicitaire en communicatieve activiteiten vinden hun weerslag in de post 'Communicatie' in de jaarrekening.

Op andere punten geeft de jaarrekening geen aanleiding tot een nadere toelichting behalve dat het jaar met een positief resultaat is afgesloten, voor een belangrijk deel te danken aan de eerder genoemde ministeriële subsidie.